

Col·lecció: Azimut - 124

32 VIES FERRADES PER CATALUNYA I ANDORRA

*ALBERT GIRONÈS DOMÈNECH
MARC PÉREZ BOU
IGNASI VIDAL RIBAS*

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: octubre del 2011

Edita: Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© Albert Gironès Domènech, Marc Pérez Bou i Ignasi Vidal Ribas
© Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

ISBN: 978-84-9791-910-4

Dipòsit legal: T-788-2011

Aquest llibre el dedico a totes aquelles persones
que d'alguna manera m'han ajudat i donat
suport en totes les coses que he fet.

Albert Gironés Domènech

Als meus pares; a la Mayte, companya de vida; i
a en Jofre i l'Erola, futurs "ferrateros", espero.

Marc Pérez Bou

A la meua família, als amics i al Joan M. Vives,
per la seva empenta i col·laboració.

Ignasi Vidal Ribas

Introducció

Entre l'escalada i l'excursionisme tenim les vies ferrades (“via ferrata” en italià). L'home sempre ha volgut pujar als cims, conquerir-los i gaudir de les seves panoràmiques. Les vies ferrades ens permeten passar per indrets pels quals només caminant això ens seria impossible i, alhora, gaudir d'unes sensacions reservades als escaladors, d'una forma segura i senzilla. No cal fer servir una gran quantitat de material i l'aprenentatge és fàcil. Les vies ferrades es troben, principalment, en els massissos de les Dolomites i els Alps, on són molt populars des de fa temps. Algunes van ser creades durant la Primera Guerra Mundial amb finalitats militars. Actualment són itineraris turístics molt freqüentats, sobretot a l'estiu.

Segons la definició del *Diccionari d'esports de muntanya*, d'Albesa i Mir (vegeu bibliografia), la via ferrada és una via que, sense ser pròpiament d'escalada, té alguns passos dificultosos equipats amb elements fixos, com ara barrots, escales, passamans o cadenes, que ajuden a superar-los sense que calgui cap especialització més enllà d'unes mesures elementals d'assegurament.

A casa nostra les vies ferrades són presents des de fa ben poc temps. La Teresina, oberta el 1993 a Montserrat, pot ser considerada com la primera. Hem de diferenciar entre via ferrada i camí equipat. D'aquests camins en podem trobar al Montsant (grau dels Barrots, del Carrascllet), al Puigsacalm (canal dels Ganxos), a Montserrat (canal dels Micos, Joc de l'Oca), al Baix Empordà (els Carcaixells, les Gorges de Salenys)... Itineraris tots ells que, sense considerar-los estrictament com a vies ferrades, sí que tenen algun tipus d'equipament fix per superar una sèrie d'obstacles concrets. En aquesta guia tan sols en recollirem les primeres, les vies ferrades. Presentem les que tenim més a prop, de moment poques, però suficients per captivar-nos i engrescar-nos. N'hi ha de diversos tipus i dificultats: recorreguts per parets verticals, flanquejos per cingleres, ponts penjats, etc. Totes són espectaculars i desafien el buit.

Últimament s'ha generat una certa polèmica. A Montserrat, les vies ferrades de les Dames i la Via Làctia van ser desequipa-

des per uns desconeguts i s'hi va generar un debat. Defensors i detractors de les vies ferrades, heus aquí el problema. Per als detractors, les vies ferrades són un atemptat a la integritat de la muntanya i del medi ambient. Per als defensors són una activitat més de les que es poden fer a la muntanya. Nosaltres no en som ni defensors ni enemics: les vies ferrades són aquí per gaudir-les. Certament, a la muntanya tots hi tenim cabuda. Pensem que les vies ferrades poden conviure perfectament amb les vies d'escalada i amb els camins de muntanya, sempre que respectin una línia lògica quant al seu traçat, estiguin ben equipades i es preservi la fauna i la flora de la zona.

El que és ben cert és que les vies ferrades estan despertant un interès cada cop més gran entre tots nosaltres; i amb novetats destacables, com ara la via de les Dames, que es va reequipar de nou; a la via Regina s'hi ha afegit un tercer tram; s'han equipat noves vies a l'Hospitalet de l'Infant, Tivissa, Centelles, el Montsant... Malgrat això, no hem d'oblidar que es tracta d'un itinerari esportiu especialment equipat, que requereix unes regles concretes de seguretat i progressió que cal conèixer. En aquest llibre volem ensenyar-les i, al mateix temps, divulgar aquests impressionants itineraris. Us convidem a acompanyar-nos a aquest meravellós món.

Progressió i seguretat en vies ferrades

Regles elementals de seguretat:

- No realitzarem l'itinerari si la dificultat està per sobre de les nostres capacitats.
- Una de la premisses bàsiques és la seguretat en l'execució dels passos, l'absència de vertigen i portar l'equipament just.
- Hem de consultar i informar-nos de les condicions meteorològiques (per exemple, la via ferrada al Bony d'Envalira pot presentar neu al principi de la tardor) i de les condicions materials de la via ferrada escollida.
- No s'ha de començar una via si el temps és inestable, ja que les vies ferrades són molt perilloses en cas de tempesta per l'alta conductivitat dels ancoratges metàl·lics.
- Per a l'ascensió d'una via ferrada cal utilitzar el material apropiat segons el que s'ha explicat en l'apartat de material.
- La via ferrada ha de ser recorreguda sempre en sentit ascendent.
- Respecteu estrictament les normes de progressió.

Progressió en general:

- Malgrat l'aparença fàcil, els recorreguts d'una via ferrada no s'improvisen.
- No hi ha cap via ferrada completament fiable al cent per cent.
- La progressió ha de respondre a les regles elementals de seguretat.
- La iniciació a les vies ferrades s'hauria de realitzar amb una persona amb experiència (per exemple, un guia de muntanya) o fer un curs en alguna entitat.

- S'ha de progressar tot evitant tirar pedres, i caminar amb prudència. A les Dolomites la majoria d'accidents en vies ferrades han estat causats per la caiguda de pedres a causa d'imprudències.
- Per a les vies ferrades també cal tenir present una de les regles d'or de l'escalada: el principi dels tres suports. Sempre hem d'estar assegurats, ja sigui amb un peu i les dues mans o amb una mà i els dos peus, i així evitarem caure.
- S'ha d'intentar mantenir el cos en posició vertical.
- Hem d'agafar els punts de progressió i d'assegurament a l'alçada dels nostres ulls.
- Cal controlar i verificar la solidesa dels cables, esglaons i escales, abans d'enfilar-nos, sobretot si presenten un mal estat.
- No hem de llençar les deixalles. No hem de desequipar ni fer malbé el material de la via. Cal ser respectuosos amb el medi ambient i amb els altres.

Tipus de progressió:

A) Progressió autònoma:

És el tipus de progressió que farem normalment i que ha de ser utilitzada per a aquelles persones més atrevides o amb certa experiència.

La progressió autònoma consisteix a assegurar-nos al cable de seguretat amb un dels dos mosquetons, progressar fins al proper ancoratge i llavors fer el canvi del següent mosquetó a l'ancoratge superior, i així successivament (vegeu els dibuixos de la pàgina següent).

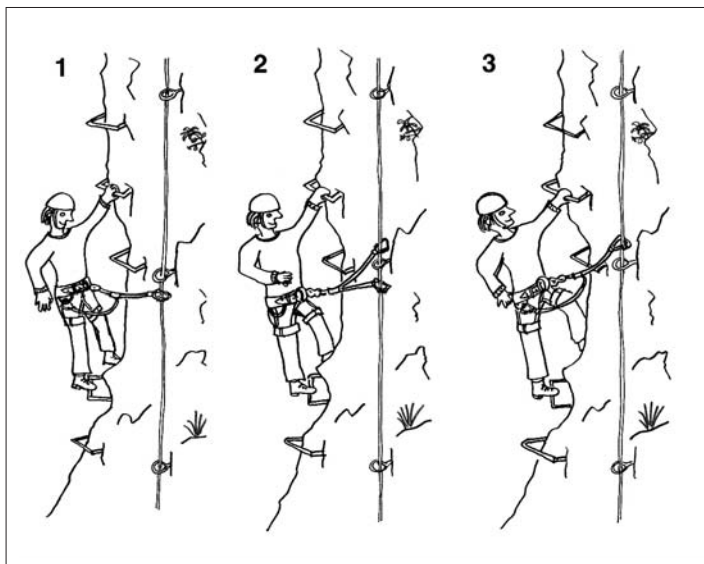
Dues persones, alhora, no han d'ascendir pel mateix tram del cable, sobretot si aquest és vertical, pel risc que pot portar en cas de caiguda. Tampoc no hem d'avançar el company que tenim davant, excepte en cas d'urgència o necessitat.

Igual que en l'escalada, cal progressar el màxim possible amb els peus, tot buscant les preses naturals amb l'objectiu d'economitzar les forces. No hem d'usar el cable de seguretat com a mitjà de progressió.

Només farem servir el cable per traccionar en passos puntuals que comporten més dificultat, com ara un sostre desplomat.

No abandonarem l'itinerari de la via i respectarem el sentit de l'itinerari. Ens hem d'anticipar en l'ordre i els moviments de mosquetonejar. Quan arribem al punt d'ancoratge per fer el canvi de mosquetó, cal que intentem mantenir-nos en una posició estable i còmoda. El primer que puja ha de portar la corda.

Progressió autònoma.

En cas que la via estigui molt freqüentada, tindrem paciència i esperarem el nostre torn per passar-hi.

Si observem algun desperfecte en els ancoratges, informarem als autors de la via o l'organisme encarregat del manteniment. És recomanable portar un tros de cordino per arreglar un possible tram de cable defectuós.

En cas de cansament, hem de descansar. Un dels dos mosquetons el podem fixar en un esglaó o passamà i l'altre al cable de seguretat. És recomanable portar un tercer cordino, junt amb un *fifí*, per descansar més còmodament.

B) Progressió en grup:

Quan anem amb un grup cal tenir-ne present el nombre de persones, així com la seva experiència, per tal d'escollir el tipus de progressió més adient.

El primer del grup ha de ser la persona amb més experiència i el responsable de muntar possibles reunions. Tancarà el grup també una persona amb experiència. Abans de començar l'itinerari, cal controlar el material: el casc ha d'estar ben posat, i les bagues i arnesos, ben ajustats.

És recomanable fer una petita demostració de progressió en vies ferrades i explicar *in situ* les principals regles de progressió.

B.1) Progressió amb encordament simultani

És un tipus de progressió ràpida, com l'autònoma, que ofereix més seguretat als principiants.

En algun itinerari (via ferrada de les Escaldilles, a Llo) trobarem, juntament amb els punts d'ancoratge fixos, un ferro en forma de "cua de porc" que possibilita passar la corda del primer que hi puja (vegeu pàgina XXX25). El segon, a l'arribar al punt d'ancoratge, simplement ha de retirar la corda de la "cua de porc" i continuar. Si la via no disposa d'aquest tipus d'assegurament, el primer ha de deixar un mosquetó que recuperarà el segon. Aquest sistema és el més recomanable per als infants.

B.2) Progressió amb encordament

Aquest tipus de progressió fa més lenta l'ascensió, però ofereix molta seguretat.

És semblant a la progressió en una via d'escalada; el primer fa una reunió i el segon progressa encordat i assegurat des de dalt. El primer va recuperant la corda fins que el segon arriba a la reunió. Aquest sistema és recomanable per a gent que s'inicia en les vies ferrades.

Com utilitzar aquesta guia

Aquest recull de vies ferrades presenta itineraris a Catalunya, a Andorra i un a la Cerdanya francesa, que, per la seva proximitat, també l'inclouem. No ens cansarem d'advertir i repetir que una via ferrada, malgrat que està equipada amb graons, escales i cables, és un recorregut que comporta perill objectiu i requereix coneixements bàsics d'escalada, i que cal portar tot el material de seguretat propi per a aquesta activitat.

Cada itinerari s'inicia amb una fitxa tècnica que contempla els apartats següents:

- **Situació:** ens permet localitzar la via.
- **Grau de dificultat:** indica la qualificació de l'itinerari tenint en compte la classificació explicada prèviament.
- **Horari:** es tracta d'horaris aproximats i pensats per a dos excursionistes entrenats i acostumats a progressar en terreny d'alta muntanya. S'indica l'horari total de l'itinerari, ja que en la descripció ja podeu veure el temps necessari per a l'aproximació i el descens.
- **Orientació:** oferim aquesta dada perquè, segons l'orientació, podrem saber la incidència del sol a la via. Quan parlem de dreta o esquerra, hem d'entendre-ho segons el sentit de la marxa i/o via ferrada. El llevant equival a l'est, el ponent a l'oest i el migdia al sud.
- **Desnivell:** indica el desnivell total de la via.
- **Recorregut:** aquesta dada ens dóna una idea de la llargada de l'itinerari. En les vies de curt recorregut, aquesta dada no és tan important i no s'indica.
- **Any d'inauguració:** indica l'any en què la via ferrada va ser equipada originàriament. Cal tenir present que les vies ferrades poden patir modificacions quant al seu equipament al llarg del temps.
- **Via equipada per:** en aquest apartat trobareu la referència a l'autor o empresa que ha equipat la via.

- **Cartografia:** en cada itinerari s'indica la cartografia útil per situar la via.
- **Bibliografia:** és una dada que es dóna si hi ha alguna publicació que parli de la via.
- **Material complementari:** aquest apartat s'indica quan és necessari l'ús de material específic.
- **Observacions:** en alguns dels itineraris, si s'escau, es donen alguns consells complementaris.

A continuació ve la descripció de la via. Cada itinerari comença amb un text introductori que dóna una visió general de les característiques del recorregut. Tot seguit es descriu la via tot diferenciant l'aproximació, l'ascensió i el descens. Els horaris es donen per a cada part de l'itinerari, ja que el global es pot trobar a la fitxa tècnica. Per complementar aquesta descripció, s'adjunta un croquis de l'accés i del recorregut, en alguna de les vies, ja que en d'altres, per la seva facilitat de localització, no és necessari. També trobarem, en algunes vies, un dibuix panoràmic que permetrà situar-les més fàcilment.

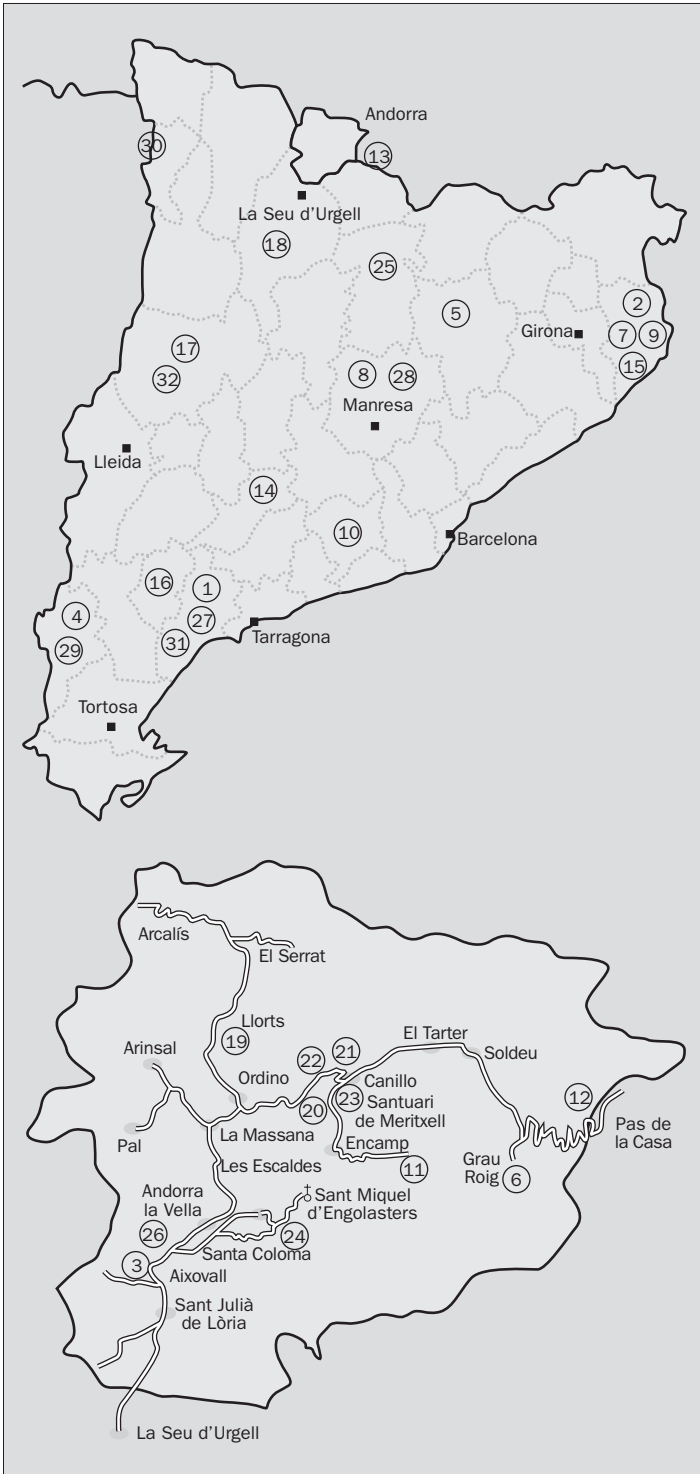
Notes: Els itineraris poden patir variacions i canvis a mesura que passa el temps, la qual cosa agraïm que ens comuniquem amb la finalitat d'actualitzar el llibre. D'altra banda, ni els autors ni l'editorial no es fan responsables de cap accident que es pugui produir en una via ferrada i de qualsevol responsabilitat que es pugui derivar de l'ús impropï d'una via ferrada.

	NOM	COMARCA	DIF.
1	Agulla de l'Aigüalcoll	Baix Camp	MD
2	Agulles Rodones	Baix Empordà	MD
3	Aixovall	Andorra	F
4	Barranc de la Foig	Ribera d'Ebre	F
5	Baumes Corcades	Osona	D-MD
6	Bony d'Envalira	Andorra	MD
7	Cala del Molí	Baix Empordà	PD
8	Canal de les Dames	Bages	D
9	Camí equipat dels Carcaixells i les seves variants	Baix Empordà	F
10	Castellot	Alt Penedès	F
11	Clots de l'Aspra	Andorra	F
12	Coll dels Isards	Andorra	F
13	Escaldilles	Cerdanya	PD/D
14	Feixa del Colom	Conca de Barberà	PD
15	Gorgues de Salenys	Baix Empordà	F
16	Montserrat	Priorat	PD
17	Olmo-Soler	Noguera	F
18	Regina	Alt Urgell	MD
19	Roc de la Creu de Noral	Andorra	D
20	Roc del Quer: Canal del Grau	Andorra	D
21	Roc del Quer: Canal de Mora	Andorra	F
22	Roc del Quer: Directíssima	Andorra	D
23	Roc del Quer: Racons	Andorra	MD
24	Roc d'Esquers	Andorra	PD
25	Roques de l'Empalomar	Berguedà	PD
26	Sant Vicenç d'Enclar	Andorra	D
27	Serres del Mestral	Baix Camp	D
28	Teresina	Bages	D
29	Tormo de la Margarida	Ribera d'Ebre	PD-MD
30	Tossal de Miravet	Ribagorça (Osca)	D
31	La Trona	Baix Camp	D
32	Urquiza-Olmo	Noguera	D

Les vies ferrades

Via ferrada 1

Agulla de l'Aigualcoll (Baix Camp)

Fitxa tècnica

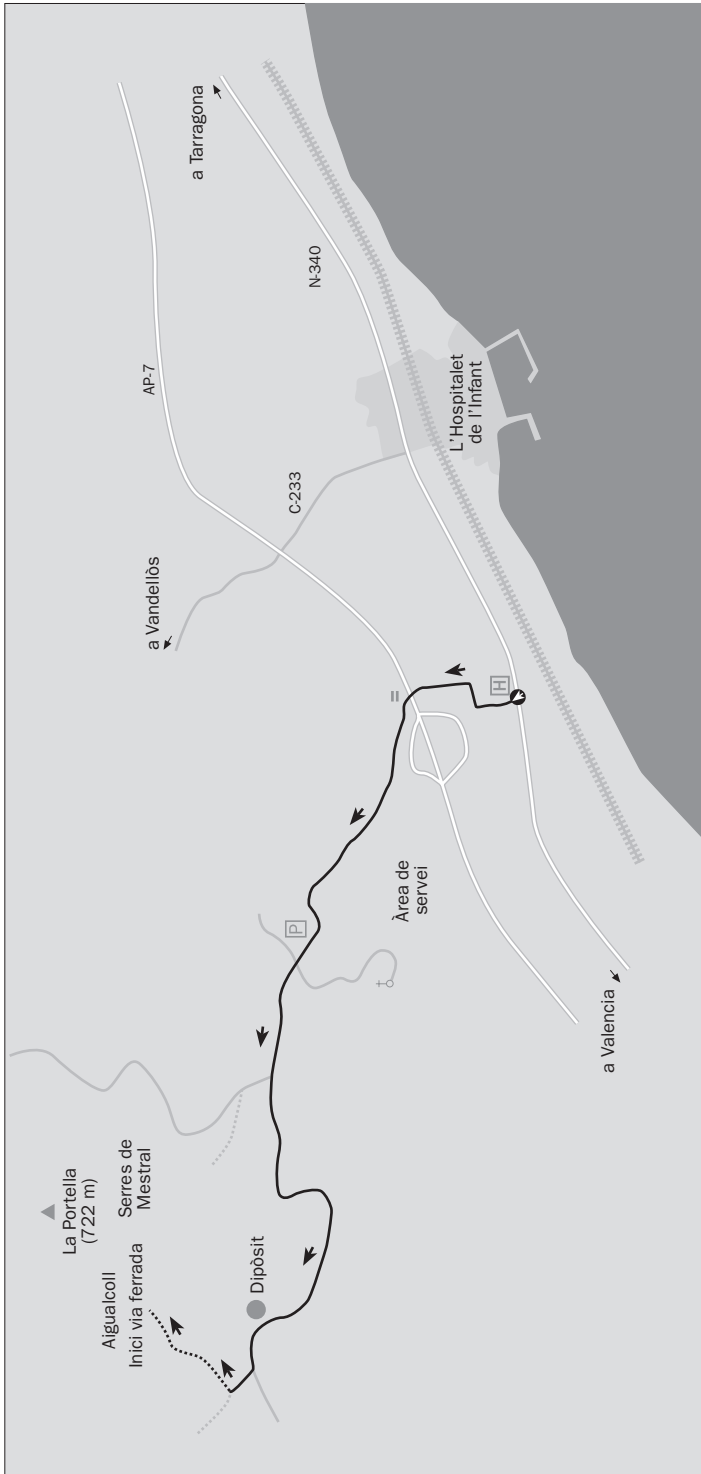
- **Situació:** L'Hospitalet de l'Infant, serres del Mestral.
- **Grau de dificultat:** MD.
- **Horari:** 4 h 20'.
- **Desnivell:** 200 m.
- **Any d'inauguració:** 2004.
- **Via equipada per:** Club Centre Excursionista Serres del Mestral.
- **Cartografia:** *Baix Camp*. Escala 1:50.000. Institut Cartogràfic de Catalunya.
- **Material complementari:** Corda i material per a un ràpel de 20 m.
- **Observacions:** Via atlètica amb esglaons molt separats. És recomanable portar uns estreps si hi anem amb gent no massa alta.

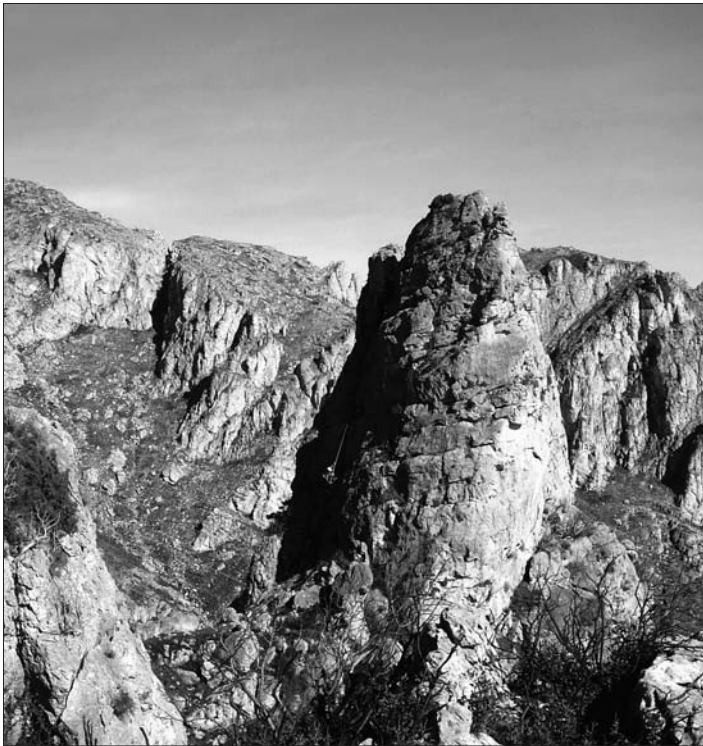
En aquest paratge castigat pels incendis forestals, trobem una agulla solitària, amb una foradada. La vista fuig cap a l'infinit mar. Més a prop, la costa, amb l'Hospitalet de l'Infant i el seu port.

Accés

Després de l'Hospitalet de l'Infant, tot seguint l'N-340 en direcció a València, una mica més endavant d'una benzinera, agafem un desviament a la dreta just passat l'hotel 340. Creuem un pont sobre la línia de l'AVE. Travessem l'autopista per un túnel. Deixem a l'esquerra una àrea de servei i agafem a la dreta la pista que va a l'ermita. Aparquem el cotxe en una bifurcació de pistes. Caminem per la pista tot deixant el desviament a l'ermita. Prosseguim fins a una nova cruïlla i agafem la pista de l'esquerra. Arribem a una bassa, al costat de la qual està la font de l'Aigualcoll. Seguim la pista fins a trobar un sender a mà dreta. Més endavant un corriol s'enfila amb fort pendent en direcció al coll i després un altre desviament a la dreta ens condueix al peu de l'agulla (1 h 20').

Vista de l'agulla de l'Aigualcoll, en què es pot observar una persona fent el ràpel. (Foto: Ignasi Vidal Ribas)

Descripció de la via

Aquesta via comença ja de bon principi força vertical. Trobem una placa una mica extraplomada. Passem per un característic forat a la roca. Baixem una mica per travessar un pont que ens permet accedir a un altre pany de paret. Ascendim aquest darrer tram, flanquegem a l'esquerra i, a l'altre costat d'una bretxa, tenim una instal·lació de ràpel. Rapelem fins al coll, amb la qual cosa acabem la primera part del recorregut.

Baixem una mica per girar a la dreta (senyal de pintura groga) fins a l'inici de la segona part. Aquest tram és més difícil, amb els esglaons força separats. Trobem un primer extraplom, unes cadenes i una escala tipus "electron". Després tenim un petit pont i un segon extraplom més fort (2 h).

Descens

Un cop a dalt, baixem al coll per un corriol equipat amb cordes. Continuem el descens fins a trobar el camí per on hem pujat abans. Retornem pel mateix itinerari fins al cotxe (1 h).

